
Stanovisko KTF UK k projektu Sexuální výchovy ve školách v České republice

Stanovisko KTF UK k projektu Sexuální výchovy ve školách v České republice

Se zájmem i s obavami sleduje KTF UK dění kolem „Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách“ ze 2. 4. 2010 a „Sexuální výchova – vybraná témata, Výchova ke zdraví“ z roku 2009, ať už vzhledem k obsahu zmíněných dokumentů, nebo vzhledem ke způsobu, jakým je vedena následná diskuse o tomto závažném tématu, i jaké skutečnosti v této souvislosti vycházejí najevo o přípravě dokumentů a přístupu MŠMT k výběru odborníků.

KTF UK principiálně souhlasí s organizacemi, které vyjádřily své kritické pochybnosti o uvedených dokumentech a vyslovily obavu z možné škodlivosti takového přístupu k sexuální výchově.

Obsahy obou dokumentů jsou kladeny pozitivisticky bez potřebného respektu k hodnotové pluralitě, ať je založena nábožensky, kulturně nebo sociálně.

Uvedené obsahy i metody mohou být žákům ke škodě, pokud nebudou podávány přiměřeně jejich věku, osobnostní zralosti a s respektem k hodnotovému zázemí jejich rodin. Didaktické náměty pak skýtají nedostatečnou záruku, že nebude porušován jeden ze základních principů etiky, totiž princip nepoškození (nonmaleficence). Intimní skutečnosti, které se žáci mají naučit vyjadřovat v kolektivu spolužáků, mohou zraňovat jejich sebevědomí a stud, stát se pro ně svodem, ale také je vystavit posměchu a v horším případě projevům šikany.

Je jistě důležitou otázkou, jak chce MŠMT zajistit kvalitní výuku vedenou učiteli, kteří by nebyli pouze metodicky proškoleni, ale zároveň mravně i osobnostně integrováni natolik, aby pak mohli s dětmi a mladými lidmi vstupovat do tak ožehavé a intimní tematiky.

Šířeji uchopená sexualita může být nazřena jako jeden z hlavních aspektů lidství, a jako taková si zasluhuje naši pozornost a seriózní přístup.

Vzhledem k důvodům, které uvádí oba dokumenty, jako je *„nebezpečí hrozící v souvislosti s užíváním internetu, nárůst počtu HIV pozitivních osob, zvyšující se výskyt pohlavně přenosných chorob, zvýšený výskyt rakoviny prostaty, rakoviny prsu a děložního čípku, sexuální zneužívání dětí zejm. s ohledem na komercializaci sexu, nežádoucí otěhotnění, zvyšující se počet případů domácího násilí, šikana vykazující homofobní znaky, změny ve struktuře rodiny, apod.“* (Doporučení MŠMT..., 1.1), je kvůli společenské odpovědnosti školy nezbytné, aby se tématům sexuální výchovy věnovala pozornost i v rámci školních programů, jakkoliv zůstává rodina primárním a vlastním místem sexuální výchovy. Smysl sexuální výchovy však bude možné naplnit pouze za předpokladu, že školní i rodinné prostředí bude otevřené seriózním poznatkům o sexuálním chování člověka, odpovědnosti a rizicích, které jsou s ním spojené. Prostředí výchovy mladého člověka je nutné chránit jak před lobbistickými tlaky nejrůznějších zájmových skupin, tak před ideologickou zaslepeností a manipulací. Rozpaky budí dohady o vzniku dokumentů v rámci MŠMT i způsob, jakým byla dosavadní diskuse vedena ze strany různých občanských organizací a iniciativ.

Antropologické bádání, stejně jako každé bádání, musí být zaměřeno k hledání pravdy, byť se k ní může pouze přibližovat. Bylo by proto velmi vhodné, aby složení přípravné skupiny zohlednilo pluralitu vědeckého světa na rovině přínosu různých vědeckých disciplín (pedagogika, sexuologie, psychologie, etika aj.) i na rovině odlišných postojů různých představitelů vědeckého světa.

Jednou z významných výzev pro současnou školu je její zapojení do hodnotově pluralitní společnosti. Každý člověk, a tedy i každý křesťan se musí učit zacházet s odlišnými stanovisky druhých lidí vně i uvnitř církve, aby jednal způsobem, který bude odpovídat nezrušitelné důstojnosti člověka.

V tomto ohledu může křesťanská zvěst i teologická tradice poskytnout cenné podněty pro kultivaci dialogu. Působení Ježíše Krista zjevuje, že se Bůh „učí“ lidské řeči a stává se sám člověkem, aby člověka zachránil. Metoda teologické práce nás – od scholastických dob pak zcela zjevně – učí, jak důležité je podrobit vlastní stanoviska kritice, která nás vede k jejich poctivému zhodnocení. Pravda nemůže být vnucována. Dnes jsme často v situaci, kdy se sekularizovaná společnost odmítá zabývat některými závažnými etickými záležitostmi. Věda je považuje za vyřízené, a tedy za již nediskutovatelné. Proto jsou křesťané povoláni tento dialog probouzet.

V současné diskusi o sexuální výchově se kultura dialogu musí vyznačovat statečností, to znamená ochotou naslouchat druhému a respektovat jej samého, jeho důstojnost i jeho postoj. Musí se vyznačovat ochotou zpochybnit vlastní stanoviska a připraveností je revidovat, pokud se argumenty partnera ukáží jako závažné. Takto vedená diskuse musí být v tomto smyslu hluboce křesťanská, prostá všech předsudků a jakýchkoliv forem nátlaku.

Tento způsob vedení diskuse však stále představuje výzvu.

Podle našeho názoru je třeba dále usilovat o věcný a pokojný dialog, který bude obohacen o další aspekty. Diskuse o obsazích výuky ve školách by jistě nemusela zůstat pouze u sexuální výchovy, ale mohla by se rozšířit o jiné obory. Je svým způsobem nešťastně příznačné, že církevní veřejnost razantně projeví svou starost o výchovu dětí, až když dojde na témata spojená se sexualitou. I další aspekty lidského soužití si zaslouží nemenší pozornost, například otázky mezigenerační solidarity; přístupu k cizincům; spravedlivého přístupu ke všem bez ohledu na věk, pohlaví a jiné skutečnosti; přednosti lidské práce před kapitálem; hledání společného dobra v malých i větších společenstvích a organizacích; odpovědnosti za životní prostředí; vypořádání se s vlastní minulostí a mnohé jiné.

Katolická teologická fakulta UK je připravena tento dialog podpořit a podle svých možností doprovázet. Jako veřejnoprávní vysoká škola a zároveň fakulta papežského práva je připravena stát se fórem, na kterém by k takovému dialogu napříště mohlo docházet.

ThLic. Prokop Brož, Th.D., děkan
ThLic. Mgr. Jaroslav Lorman, Th.D.
Doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.